

Інна ЛИТВИН,
практичний психолог

Тамара ЗАМЕДЯНСЬКА,
вихователь-методист

Практичний психолог: Дитячий садок, №8/2018

У дитячому садку сформовано нову групу. Батьки й педагоги лише починають знайомитися одне з одним. Як допомогти їм встановити хороші взаємини на початковому етапі, аби надалі вони могли успішно розв'язувати спільні завдання? Як варіант- запросити батьків і педагогів на тренінгове заняття. Під час нього всі учасники зможуть в ігровій формі обговорити серйозні питання і закласти фундамент тісної співпраці

Знайомство батьків новачків та вихователів!

Чимало батьків дітей раннього віку з острахом сприймають майбутню адаптацію до закладу дошкільної освіти й нерідко переживають її ще складніше, ніж діти. Аби полегшити адаптаційний період дитини та мінімізувати хвилювання батьків, практичному психологу слід якомога раніше налагоджувати взаємини з родинами вихованців. Бажано це зробити до того, як дитина почне відвідувати дитячий садок. Насамперед, слід познайомити батьків новачків і вихователів одне з одним (див. Додаток). Тоді вони говоритимуть однією мовою і спілкуватимуться між собою на партнерських позиціях. Від цього виграють усі, зокрема діти.

На жаль, у нашій країні не навчають бути батьками. Однак саме ці знання — найважливіші й найнеобхідніші для подружжя. Вони дають змогу жінці й чоловікові народити й виростити здорових і щасливих дітей.

Зазвичай перші думки щодо вступу їхньої дитини до дитячого садка у молодих батьків виникають на порозі закладу дошкільної освіти. Та й то лише з позиції вказування педагогічному колективу на його обов'язки. Самі ж батьки рідко дослухаються до рекомендацій або прохань вихователів групи чи практичного психолога. Подекуди можна навіть почути батьківські заяви на кшталт: «Ми вам дитину привели, от ви й займайтеся» або «Хто з нас педагог? Ви! От самі й розв'яжуйте проблеми». Проте батьківська позиція уникання не йде на користь дитині. Ми свідомо не говоримо про байдужість батьків до переживань дитини, бо віримо у те, що це неможливо! Потреба бути прийнятою є базовою — такою, що визначає не лише благополуччя, а й життєздатність дитини.

Тож проводити просвітницьку роботу з батьками новачків не просто слід, а й надзвичайно важливо. Адже саме від дорослих залежить ступінь загострення дитячих переживань і тих труднощів, які відчуватиме малюк в процесі при звичаєння до умов дитячого садка. Максимально полегшити їх — теж в силах дорослих.

Період адаптації має сприяти розвитку малюка, а не створювати для нього таку стресову ситуацію, яка загальмовуватиме становлення його особистості. А тому

входження малюка у дитячий садок варто розглядати саме з позиції дитини та враховувати ті моменти, які полегшують цей процес, і запобігати тим, що ускладнюють.

На думку нашого колективу дитячий садок — осередок педагогічної культури і психологічної грамотності.

Тож педагоги закладу дошкільної освіти мають забезпечити малюкові комфортні умови входження та перебування в групі дитячого садка. Реалізувати це завдання можливо лише тоді, якщо заклад дошкільної освіти:

широко пропагує серед батьківської аудиторії культуру введення малюка в дитячу групу;

щоденно пам'ятає, що адаптація — двостороннє явище — не лише дитина і батьки мають звикати до дитячого садка, його правил і вимог, але й сам дошкільний заклад повинен призвичаїтись до новачка.

Педагоги мають підтримати кожного новачка та врахувати: особливості розвитку дитини, її індивідуальні уподобання, поведінкові прояви та реакції, а також батьківські **п р і о р и т е т и у ї ї в и х о в а н н і .**

З позиції дитячого садка період адаптування — тривалий, розтягнутий у часі через поступовість приходу новачків у групу. Проте він і не має відбуватися стихійно. Процесом адаптації слід керувати, аби допомогти кожному малюку призвичаїтись до нових умов життєдіяльності й створити для цього оптимальні умови.

Будьмо знайомі!

Конспект тренінгового заняття для педагогів і батьків новачків

МЕТА:

познайомити батьків та педагогів між собою;
визначити, якими мають бути відносини між ними;
окреслити коло спільних завдань батьків і педагогів та налагодити співпрацю.

ЗАВДАННЯ:

створювати сприятливу атмосферу під час заняття;
встановлювати доброзичливі стосунки й згуртовувати учасників;
забезпечувати взаєморозуміння та взаємопідтримку, створювати поле ідентичності;
допомагати батькам та педагогам визначити спільні цілі та ліпше зрозуміти одне одного;
формувати почуття відповідальності за власні дії, що впливають на виховання дитини.

УЧАСНИКИ:

батьки дітей першої молодшої групи та педагоги ЗДО, які насамперед працюватимуть з новачками.

ВЕДУЧИЙ: практичний психолог.

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ: актовий зал.

МАТЕРІАЛИ ТА ОБЛАДНАННЯ:

масажний м'яч;
дві великі картонні коробки;
різнокольорові клейкі стікери — по п'ять для кожного учасника;
плакати з надписами «Наші спільні завдання» та «Співпраця»;
плакат із зображенням дерева з голою кронею;
вирізані з кольорового паперу осінні листочки — до одного для кожного учасника;
три магнітні дошки або фліп-чарти, магніти;
аркуш різнокольорового паперу прямокутної форми та ножиці — по одному для пари учасників;
великий паперовий круг, розрізаний на п'ять сегментів;
свічки-таблетки — до одній для кожного учасника;
сірники, велика свічка в підсвічнику, ємкість з водою;
пам'ятка «Загальна стратегія виховання і розвитку дитини в сім'ї та дитячому садку»^{*}
та смайлики з різними побажаннями — для кожного учасника.

ОРІЄНТОВНА ТРИВАЛІСТЬ: 50-60 хв.

ХІД:

ОРГАНІЗАЦІЙНА ЧАСТИНА

Ведучий розпочинає тренінгове заняття вступним словом, аби налаштувати учасників на роботу. Фахівець повідомляє мету та завдання, ознайомлює з правилами роботи на занятті. Відтак пропонує учасникам виконати спеціально дібрані вправи.

Вправа «Познайомимося?»

Мета: познайомити учасників одне з одним, створити сприятливий психологічний клімат у групі.

Хід: ведучий пропонує учасникам стати кружка і познайомитися. Учасник, що починає вправу, має взяти в руки масажний м'яч, відрекомендуватися та висловити приємне побажання або власні очікування від тренінгу, а відтак — передати м'яч далі по колу.

Вправа «Привітаймося!»

Мета: налаштувати учасників на подальшу роботу, розвивати групову взаємодію.

Хід: ведучий пропонує батькам та педагогам об'єднатися у мікрогрупи по чотири учасника. Кожен учасник групи має зайняти певне вихідне положення —

перший — руки до плечей;

другий — руки на поясі;

третій — права рука на поясі, ліва — до плеча;

четвертий — руки складені хрест-навхрест.

У такій позиції вони мають торкнутися одне одного ліктями й у такий спосіб привітатися між собою у мікрогрупі та з іншими учасниками. Після цього учасники мікрогрупи, тримаючи руки у заданому положенні, мають виконати завдання:

створити, продемонструвати і прокоментувати структурну композицію «Сім'я та ЗДО»;

придумати гасло до скульптурної композиції.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Вправа «Лебідь, рак і щука»

Мета: наголосити на необхідності прислухатися до думок і потреб іншої людини, щоб налагодити співпрацю та досягнути спільних позитивних результатів.

Хід: ведучий запрошує взяти участь у вправі трьох учасників за бажанням. Фахівець ставить на підлогу дві великі коробки. Перший учасник має ступити правою ногою в одну коробку, а лівою — у другу. Ліворуч і праворуч від нього мають стати два інші учасники. Вони теж мають ступити в коробки, проте однією ногою — лівою чи правою відповідно. Ведучий пропонує учасникам спробувати одночасно рухатися у такому положенні.

Аналіз: ведучий обговорює з учасниками —

Чи зручно було їм рухатися?

Кому з них було найскладніше рухатися?

У якому разі учаснику в центрі було легше і впевненіше рухатися — коли інші учасники допомагали йому і рухалися в одному напрямку чи коли кожен учасник рухався у своєму напрямку?

Після дискусії ведучий зауважує, що на місці учасника, який стоїть посередині, перебуває дитина. З одного боку на неї впливають батьки, які мають власний стиль виховання, погляди та очікування, а з другого — дитячий садок зі своїми методами виховання, вимогами, завданнями й очікуваннями. Тож дитина одночасно має задовольняти очікування дитячого садка та сім'ї, відповідати вимогам і батьків, і педагогів. Успішність виховання та навчання дошкільника залежить від взаєморозуміння та злагодженої співпраці батьків та педагогів.

Вправа «Спільні завдання»

Мета: сформулювати спільні завдання щодо виховання дитини, які забезпечать результативну роботу батьків та педагогів.

Хід: ведучий пропонує учасникам об'єднатися у дві команди — батьки та педагоги. Завдання кожної команди — відповісти на запитання: «На що дорослі мають насамперед звертати увагу у вихованні дитини?» Для цього обидві команди підходять до магнітних дошок, на яких ведучий заздалегідь закріпив варіанти відповідей на запитання.

Орієнтовні варіанти відповідей на запитання:

- дотримуватися режиму дня дитини
- забезпечувати раціональне і калорійне харчування
- створювати умови для повноцінного сну
- організувати достатньо прогулянок на свіжому повітрі
- створювати здорове гігієнічне середовище
- проводити загартовувальні процедури
- створювати сприятливу психологічну атмосферу
- забезпечувати фізкультурним обладнанням як у приміщенні, так і на спортивному майданчику

створювати умови для повноцінного інтелектуального, мовленнєвого, емоційного, соціального розвитку

застосовувати адекватні способи заохочення і покарання
розвивати позитивні міжособистісні взаємини з однолітками, батьками та працівниками дитячого садка

- проявляти увагу до проблем дитини, її успіхів і невдач
- застосовувати активні форми дозвілля
- узагальнювати позитивний досвід сімейного виховання
- прищеплювати культурно-гігієнічні навички, навички самообслуговування
- виховувати моральність
- розвивати естетичність

Протягом 1 хв кожен учасник має обрати п'ять варіантів відповідей, які збігаються з його точкою зору, та прикріпити навпроти них кольорові стікери. Коли усі учасники виконають завдання, команди підраховують кількість голосів за кожен з варіантів й упорядковують їх.

Поки команди працюють, ведучий розміщує на магнітній дошці плакат із заголовком «Наші спільні завдання». Потім одна з команд представляє свій список — учасники по черзі зачитують обрані варіанти відповідей, а друга команда порівнює їх зі своїми. Якщо обраний варіант є у списках обох команд, ведучий прикріплює його під заголовком.

Після того, як обидві групи складуть спільний список завдань, вони можуть обговорити поодинокі відповіді. Якщо група вирішить, що той чи той варіант теж слід вважати спільним завданням, його варто додати до загального списку.

Потім ведучий підводить учасників до думки, що батьки та педагоги плывуть в одному човні. Кінцева мета їхньої мандрівки — виховання здорової та щасливої дитини, гармонійний розвиток її особистості. Така мета передбачає не лише специфічні обов'язки батьків та працівників ЗДО, а й спільні завдання. І лише усвідомлена та скоординована робота над ними принесе позитивні результати.

Вправа

«Однією рукою і вузла не зав'яжеш»

Мета: забезпечити узгоджені дії батьків та педагогів.

Хід: ведучий заздалегідь розміщує на дошці плакат із надписом «Співпраця». Фахівець просить учасників пригадати прислів'я, відомі вислови чи притчі про спільну

працю. Вислухавши думки аудиторії, фахівець нагадує ще одну народну мудрість — «Однією рукою і вузла не зав'яжеш». Ведучий пропонує учасникам перевірити її на власному досвіді. Для цього учасники виконують завдання у парах. Один з учасників виступає у ролі правої руки, а другий — лівої. Завдання пари — вирізати з паперу осінній листочок.

Ведучий має оцінювати правильність виконання завдання, а також швидкість та злагодженість роботи пари. Фахівець може закріпити осінні листочки на магнітній дошці.

Наприкінці вправи ведучий запитує учасників, як вони зрозуміли завдання та які висновки з нього зробили. Фахівець підводить батьків та педагогів до думки, що легше співпрацювати з тим, хто прагне взаємодіяти. Завдяки злагодженій співпраці сім'ї та дитячого садка можна полегшити адаптацію дитини, забезпечити адекватні умови для її зростання та виховання.

Після цього ведучий пропонує учасникам визначити, що для них означає «співпраця». Відповіді батьків та педагогів фахівець записує на дошці.

Орієнтовні варіанти відповідей батьків та педагогів:

знайти можливість зустрітися з педагогом/одним із батьків у спокійній атмосфері з'ясувати проблему, пояснити власну думку щодо неї

вислухати думку іншої людини, постаратися зрозуміти її цілі, наміри, побоювання запитати себе і співрозмовника: «Як спільними зусиллями ефективно розв'язати проблему?»

проаналізувати можливі варіанти розв'язання проблеми й обрати серед них найбільш оптимальний

обговорити дії кожної зі сторін в межах обраної стратегії, узгодити строки

налагодити взаємодію та домовитися про те, як підтримувати зв'язок одне з одним

Вправа «Потяг»

Мета: налагодити довірчі взаємини між батьками та педагогами.

Хід: батьки та педагоги об'єднуються у групи по чотири учасника і шикуються. Учасник, який очолює шеренгу, — «локомотив», три інших учасника — «вагони». «Вагони» мають зчепитися між собою — взяти за лікоть учасника, який стоїть попереду, та заплющити очі. «Локомотив» — керуватиме ними. Під ритмічну музику «потяг» має рухатися у різних темпах: то прискорювати, то сповільнювати свій рух.

Гру слід провести кілька разів, аби кожен учасник побував у різних позиціях.

Аналіз: ведучий обговорює з учасниками —

Яка позиція була найзручнішою?

Чи було їм легко, коли ними керували?

Чи легко було керувати самостійно?

Чи змогли б вони повністю довіритися ведучому?

Після вправи ведучий зауважує, що кожна людина має власну комфортну позицію — вести за собою чи бути тим, кого ведуть. Утім, під час взаємодії з дітьми дорослі мають завжди нести за них відповідальність — це єдина можлива позиція.

Вправа «Символ співпраці»

Мета: активізувати образне мислення учасників, формувати вміння працювати у команді.

Хід: ведучий заздалегідь вирізає з цупкого паперу круг та розрізає його на п'ять частин. Відповідно й учасників об'єднує у п'ять команд. Кожна команда має обговорити, а потім зобразити на своєму сегменті круга те, що може бути символом чи символами співпраці сім'ї та дитячого садка.

Кількість команд може бути будь-якою. Утім, від їх кількості залежить і кількість сегментів круга.

Коли всі команди впораються із завданням, вони презентують свої символи. Після цього фахівець збирає усі сегменти та склеює їх. У такий спосіб ведучий наголошує на тому, що усі символи утворюють один цілісний круг співпраці.

Після завершення тренінгового заняття ведучий може розмістити символ співпраці сім'ї та дитячого садка на інформаційному стенді.

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Вправа «Бажаємо добра»

Мета: сприяти емоційному та фізичному розвантаженню учасників.

Хід: ведучий ставить на стіл ємкість з водою, у якій плаває підсвічник із запаленою свічкою і вмикає релаксаційну музику. Фахівець пропонує учасникам стати довкола столу. Кожен учасник має взяти свічку-таблетку, запалити її від великої свічки й побажати щось хороше іншим учасникам тренінгового заняття. Після цього учасник має опустити свічку на поверхню води.

Ритуал прощання «Ми разом»

Мета: закріпити позитивне емоційне тло тренінгового заняття.

Хід: учасники стають кружка, простягають праву руку для загального рукостискання і хором говорять: «Ми разом». Потім кожен учасник промовляє «Ми команда» або «Дякую за співпрацю» й усміхається своєму сусіду ліворуч і праворуч.

Експрес-діагностика в метафорі «Дерево пізньої осені»

Мета: отримати зворотний зв'язок, підбити підсумки заняття.

Хід: ведучий заздалегідь закріплює на магнітній дошці плакат із зображенням дерева з голою кронаю й роздає кожному учаснику паперовий листочок із дерева. Фахівець налаштовує учасників на певний настрій — описує картину пізньої осені та осіннього лісу. Після цього він обговорює з учасниками результати тренінгу —

Чи сподобалося вам тренінгове заняття?

Чи знайшла представлена інформація позитивний відгук?

Чи бачите ви перспективу такого досвіду?

Якщо учасник може відповісти на запропоновані запитання «так», він має приклеїти свій листочок на гілку. Якщо «ні» — приклеїти листочок до підніжжя дерева. А якщо учасник сумнівається у своїй відповіді — розташувати листочок у польоті між гілкою та землею.

Наприкінці заняття ведучий підводить підсумки, роздає кожному учаснику пам'ятку «Загальна стратегія виховання і розвитку дитини в сім'ї та дитячому садку» та смайлики з різними побажаннями.